

Návrh pozice ke globálním otázkám: Konflikt v Iráku, postavení Íránu a umístění protiraketových základen na území ČR

1. Základní teoretická východiska americké zahraniční a bezpečnostní politiky – krátký historický přehled

Americká zahraniční politika je založena na doktrínách, jež mají primárně ekonomický nebo politický podtext. Základy ekonomických doktrín, tzv. „dolarové diplomacie“, byly položeny prezidentem Rooseveltem (1904) a Taftem (1909)¹. Dolarová diplomacie definovala **právo a povinnost vlády USA intervenovat** v případě politické nebo fiskální nestability zemí na západní polokouli, jež by **vedla k nastolení evropského ekonomického vlivu**. Hlavními cíli dolarové diplomacie bylo:

- **expanze amerických investic v zahraničí**, resp. zábor zahraničních trhů
- **rozšíření sféry vlivu dolaru** jako exkluzivní měny pro obchodní a finanční transakce.

Produkty ekonomických doktrín byly: vojenská okupace Nikaraguy, úvěrování vlád na Haiti s cílem získání možnosti pro další intervenci, získání kontroly nad Hondurasem prostřednictvím koupení jeho dluhů, vykonávání dohledu nad Panamským průplavem nebo pokus o financování železnice v Číně. Přestože prezident Wilson (1913) tuto doktrínu oficiálně neaplikoval, zůstala v modifikované formě stěžejní součástí americké zahraniční politiky (viz dále).

Doktríny zahraniční politiky USA **s politickým podtextem** reagovaly, příp. reagují na hrozby politického charakteru, např. **komunismus nebo terorismus** (boj s fašismem byl spíše reakcí na běh událostí, než ucelenou koncepcí, která mu měla čelit) . Jako reprezentativní bych zmínil „Doktrínu zadržování komunismu“ a následně „Doktrínu aktivního vytlačování komunismu“, která předznamenala v dílčích modifikacích charakter 20-ti let studené války. Z aktuální hlediska pak Národní bezpečnostní strategii Bushovy administrativy.

Při hodnocení prvních dvou koncepcí zaměřených na boj s komunismem lze konstatovat, že:

- zastavení šíření komunismu (zadržování) v Řecku a Turecku a zahájení obnovy Západní Evropy (konec 40 let.) lze jednoznačně považovat za úspěchy Doktríny zadržování,
- naproti tomu konflikty a zahraničně politické intervence zaměřené na vytlačování datované od Korejské války (1950 –1953), kdy se souhlasem OSN podařilo zabránit komunistickému sjednocení poloostrova, až do konce studené války, lze považovat za často velmi sporné a v rozporu s mezinárodním právem a
- jedním z hlavních rysů akcí po roce 1953 byl unilaterální charakter, podpora autokratických režimů porušujících lidská práva a kombinace s ekonomickými zájmy.

Důležitým poválečným rysem zahraniční politiky je také práce s masmédií, které získávaly veřejnou podporu pro strategické kroky vlády. Cenou za získání podpory veřejnosti pro boj s komunismem v počátku studené války bylo rozpoutání vlny hysterického antikomunismu hraničícího s honem na čarodějnice, který byl doprovázen omezováním občanských svobod a politickými procesy s údajnými viníky (McCarterismus). Přestože se situace v průběhu času normalizovala, byla podpora veřejnosti pro unilaterální akce a zvýšené, až excesivní, vojenské výdaje v případě ohrožení (komunismus, terorismus) prakticky neomezená. Veřejná kontrola výdajů a politických doktrín byla a je minimální a nevyžadovaná.

¹ <http://www.state.gov/r/pa/ho/time/gp/16324.htm>, řeč „The end of dollar hegemony“ senátora Rona Paula před Sněmovnou Reprezentantů: <http://www.house.gov/paul/congrec/congrec2006/cr021506.htm>

2. Historické příklady aplikace teoretických konceptů – válečné konflikty a ekonomické zájmy

Vzhledem k tomu, že celá řada současných problémů má kořeny v realizaci poválečné zahraničně politické strategie opírající se o kombinaci politické a ekonomické (dolarové) diplomacie je užitečné uvést několik reprezentativních příkladů z poválečné historie:

Írán² – v roce 1951 byla íránskou vládou vedenou Dr. Muhammedem Mossadequem po britském odmítnutí renegociace podmínek těžby znárodněna ropná pole, ke kterým měl od roku 1909 velmi výhodné koncese British Petroleum. Nejvyšší americký bezpečnostní orgán National Security Council deklaroval, „že jakýkoli útok na naše ropné společnosti...v oblasti Blízkého Východu a Venezuely..by znamenal útok na celý americký systém...a představoval by vážnou hrozbu zájmům USA“. Velké těžební firmy odmítly přijmout íránskou ropu na trh a vystavily Írán finanční krizi. V následném referendu schválilo postup premiéra Mossadequa 99% voličů, přesto byl za asistence CIA krvavým vojenským pučem odstraněn a na jeho místo dosazen autokratický Šáh³. Tuto akci lze označit za typický případ ekonomické/dolarové diplomacie.

Vietnam – Po francouzském neúspěchu v Indočíně a jejím rozdělení podporovaly USA v Jižním Vietnamu neoblíbený autokratický režim císaře Diema, a posléze obdobně oblíbenou generálskou chuntu, jež se ujala moci díky puči zinscenovaném CIA⁴. Na základě aplikace doktríny vytlačování komunismu a teorie tzv. dominového efektu⁵ posilovaly USA vojenskou přítomnost, která po zinscenovaném napadení amerických vojenských členů v Tonkinské úžině vedla nejprve k propagandě v USA a následně posloužila pro vyhlášení otevřeného vojenského konfliktu Severnímu Vietnamu⁶. Jeho katastrofální výsledky jsou všeobecně známé. Důležité je zdůraznit, že vojenská intervence nezabránila komunistickému sjednocení Vietnamu, vyhlášení a vedení války bylo v rozporu s mezinárodním právem a žádný dominový efekt v Asii nenastal. Tento konflikt lze zařadit do politicky motivovaných zahraničně politických akcí.

Podpora autokratických režimů v Perském zálivu – Ropné krize v 70. letech odhalily závislost USA (ale také Západní Evropy) na dodávkách ropy z Blízkého Východu. Od této doby se datuje masivní politická a zejména vojenská podpora a ochrana USA místním autokratickým a nedemokratickým režimům (podle standardů liberální demokracie)⁷. Tuto linii dokládá výrok prezidenta Reagana z roku 1981: „Nedovolím, aby se z ní (Saúdské Arábie) stal Írán“⁸. Z hlediska dodržování lidských práv režimy často zásadně nerespektují lidská práva, přičemž se jedná např. o perzekuce opozice, nemožnost zakládat politické strany, neexistence nezávislých médií anebo brutální zacházení s cizími námezdními dělníky⁹. Cíle americké angažovanosti byly a jsou následující:

- zamezit vlivu Sovětského svazu, nyní šíření terorismu, resp. pádu současných režimů

² celá řada odkazů, např. na: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/country_profiles/806268.stm, http://www.iranchamber.com/history/oil_nationalization/oil_nationalization.php

³ Odtajněné dokumenty na stránkách Georgetownské university: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB126/index.htm>

⁴ Světová politika ve 20. století, Vladimír Nálevka, nakl. Aleš Skřivan ml., 2000

⁵ např. v přednáškách George Mason University: <http://chnm.gmu.edu/courses/122/vietnam/lecture.html> nebo z výtahu knihy: *The Oxford Companion to American Military History*. Ed. John Whiteclay Chambers II. New York: Oxford UP, 1999, na: <http://www.english.uiuc.edu/maps/vietnam/causes.htm>

⁶ Světová politika ve 20. století, Vladimír Nálevka, nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000

⁷ U.S. Oil Policy in the Middle East, Mamoun Fandy (Centrum pro Současná arabská studia, Georgetown university), Volume 2, Number 4, January 1997,

⁸ Time to Question the US Role in Saudi Arabia, Stephen Zunes (Editor for the Foreign Policy in Focus, professor University of San Francisco), 2003 na: <http://www.commondreams.org/views03/0520-05.htm>

⁹ Pestrá evidence např. na human rights watch: http://hrw.org/doc?t=persian_gulf&document_limit=100,20

- zabránit prosazení arabského nacionalismu, který deklaruje nárok Arabů na přírodní bohatství, tak jako se tomu stalo v Egyptě (Násir) nebo Íránu (islámská revoluce),
- znemožnit kombinaci výše zmíněného,

Američané tak např. vycvičují Saudskou Národní Gardu (SANG), která se podílela na potlačení lidových nepokojů. V roce 1995 bylo při prvním útoku Al-Kajdy zabito 5 amerických instruktorů právě v školicím centru SANG. Teroristický útok v Saudské Arábii v květnu 2003 byl také veden na residenční centrum pro Vinell Corp., která pracuje na školení SANG¹⁰. Není často zmiňovaným faktem, že právě vojenská a mocenská přítomnost Američanů a jejich podpora nenáviděných režimů vede k frustraci řadových Arabů a motivuje teroristické aktivity¹¹.

Mimo ropy jako takové má pro USA klíčový význam souhlas OPECu (z větší části arabské státy) ze sedmdesátých let minulého století o denominaci ropného obchodu v amerických dolarech. Americká měna byla v té době čerstvě po svém kolapsu, resp. kolapsu brettonwoodského zlatého standardu (1970), který byl způsoben excesivními rozpočtovými schodky v důsledku vietnamské války a obchodními deficity USA¹². Navázáním dolaru na ropu byl ustaven tzv. „ropný“ standard, kdy je americká měna „de facto“ kryta ropnými rezervami, resp. poptávka po dolarech je nadhodnocena díky dolarovému pokrytí obchodu s ropou. Výhody jsou zřejmé: USA tisknou dolary a ty jsou výměnou za ropu a ochranu ropnými šejky přijímány, i když se jejich reálná hodnota snižuje.¹³ Tuto linii zahraniční politiky USA lze označit za ukázkový příklad dolarové diplomacie, resp. ekonomicky motivované zahraniční politiky. Tato linie se pak promítne se do všech níže pojednávaných otázek (Irák, Írán, raketové základny).

3. Konflikt v Iráku průsečík dosavadních trendů

Jak bylo ilustrováno výše, americká zahraniční politika od Taftových dob (počátek minulého století) primárně akcentuje ochranu amerických ekonomických zájmů (přijímání dolaru jako mezinárodního platidla, přístup k novým trhům a surovinám). Zároveň se objevují politicky motivované strategické doktríny (reakce na komunismus a terorismus). Přirozené je pak prolínání ekonomické a politické zahraniční politiky dle názoru a potřeb dané administrativy.

Mezi úspěšné politicky motivované akce založené více méně na základech mezinárodního práva lze zařadit např. zastavení šíření komunismu v Řecku, korejský konflikt anebo vojenskou akci v Afghánistánu (stále otevřený konec). Stejně tak ovšem zásah ve Vietnamu, který skončil katastrofou. Jako příklady prolínání, kdy politický aspekt slouží ekonomickému zájmu lze zmínit právě oblast Blízkého Východu a v poslední době také útok na Irák.

3.1 Počátek konfliktu

Není pochyb o nedemokratičnosti a autokratičnosti režimu Saddáma Husajna. Zároveň existuje celá řada důkazů svědčících o snaze zahájit válečnou intervenci bez skutečných a pravdivých důkazů o údajné přítomnosti zbraní hromadného ničení (dále jen „WMD“) a podpoře teroristů. Uvedme několik

¹⁰Time to Question the US Role in Saudi Arabia, Stephen Zunes (Editor for the Foreign Policy in Focus, professor University of San Francisco), 2003 na: <http://www.commondreams.org/views03/0520-05.htm>

¹¹ řeč senátora Rona Paula před Snemovnou Reprezentantou <http://www.house.gov/paul/congrec/congrec2006/cr021506.htm>

¹² Luňák, Petr (1997): „Západ, Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce“. Libri

¹³ řeč „The end of dollar hegemony“ senátora Rona Paula před Snemovnou Reprezentantou: <http://www.house.gov/paul/congrec/congrec2006/cr021506.htm>

dále např. Petrodollar became the essential basis for the US economic hegemony in the 1970s, Dr. Bulent Gokay, International Relations, School of Politics, International Relations and Philosophy, Keele University, United Kingdom. Publikováno na: <http://english.pravda.ru/opinion/feedback/80382-0/>

bodů, které to demonstrují:

- V roce 1998 zaslal neo-konzervativní think-tank „The project for the New American century“ (Dick Cheney spoluzakladatel) dopis prezidentu Clintonovi¹⁴, ve kterém jasně požaduje odstranění Saddáma Husajna a ochránění zájmů USA v oblasti, odkud pochází podstatná část ropných dodávek. Důvodem byla domněnka, že Irák pravděpodobně vyvíjí WMD, a pokud bude pokračovat současný přístup USA, bude s ním v budoucnosti téměř 100% disponovat. Dopis jasně říká, že k ochraně „našich“ zájmů mají být použity všechny kroky, včetně těch vojenských. Pouze dodejme, že v rámci podpory unilaterální akce signatáři odsoudili roli OSN (jako neefektivní a ochromující americký přístup). Právě většina signatářů se po nástupu prezidenta Bushe zařadila mezi politické špičky. Jmenujme: Donald Rumsfeld (ministr obrany), Richard L. Armitage (náměstek ministerstva zahraničí 2001-05), Paul Wolfowitz (náměstek ministra obrany 2001-05, nyní prezident Světové banky), Robert Zoellick (nyní náměstek ministryně zahraničí), Richard Perle (předseda Bezpečnostního výboru 2001 – 2003).
- V roce 2001 vypracoval Douglas Feith (vysoký úředník Ministerstva obrany/undersecretary) zprávu o tom, že Spojené Státy by měly jako odvetu za 11. září útočit na teroristy mimo Blízký Východ a případně vybrat Irák, který má údajně vazbu na Al Kajdu, což nebylo vůbec podloženo důkazy¹⁵. Přesto se tyto domněnky objevily ve svědectví ředitele CIA Teneta před Kongresem a v řečech prezidenta Bushe (např. v řeči o stavu Unie v roce 2001 prohlásil prezident Bush, že primárním cílem je dosažení změny režimu, nikoli zničení WMD). Feith již přitom už v roce 1996 s dalším neo-konzervativcem Richardem Perlem zpracovali zprávu „*A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm*“¹⁶, ve které prosazovali svržení Saddáma Husajna jako prioritní cíl pro izraelskou bezpečnostní politiku.
- Neokonzervativní trusty a jejich představitelé (viz výše) veřejně snili o a argumentovali pro šíření demokracie na Blízkém Východě, poté co se ustanoví vláda západního stylu v Iráku. Od toho také odvozovali, že tím pádem pomine hrozba pro Izrael a důvod pro americkou vojenskou přítomnost v oblasti (jako kdyby stále neexistovala v Evropě). Tyto čisté teorie či spíše mesianismus, jakýsi dominový efekt II (viz Vietnam a první aplikace dominového efektu), neopírající se vůbec o realitu a jasný kredibilní plán na jejich provedení byly bezesporu také jedním z důvodů pro napadení Iráku.¹⁷
- Od roku 2001 probíhala intenzivní aktivita (britsko-americká), jejímž cílem bylo najít záminku pro ozbrojený zásah, cit. např:
 - Sir Richard Dearlove, tehdejší ředitel britské MI-6 prohlásil: „Bush chce odstranit Saddáma, na základě existence WMD a terorismu, ale fakta a zpravodajství se upravují, aby se jim hodila do jejich strategie“- proslavilo se anglicky jako „twist intelligence and the facts around the policy“¹⁸.
 - „Není otázkou za jak dlouho, ale kdy Spojené státy americké zaútočí na Irák“¹⁹
- Celá řada důkazů o naprostém vytváření důkazů a přípravě války mezi USA a Velkou Británií je obsažena v dokumentu „The Downing Street Minutes“ otištěné Sunday Times a nikdy oficiálně nerozporovaném.²⁰
- V srpnu 2002 je vyrobena Bílá kniha popisující jaderný arzenál Iráku a jeho schopnosti vyrábět špinavé jaderné bomby. Sedmého září prezentuje prezident Bush spolu s premiérem Blairem aktivitu na iráckých jaderných zařízeních²¹ a plynule s tím se (před prezidentskými volbami)

¹⁴ <http://www.newamericancentury.org/iraqclintonletter.htm>

¹⁵ The case for impeachment, Lewis H. Lapham, Harper's Magazine, březen 2003, také na http://www.sourcewatch.org/index.php?title=Douglas_Jay_Feith

¹⁶ <http://www.iasps.org/strat1.htm>

¹⁷ http://www.sourcewatch.org/index.php?title=Regime_change

¹⁸ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/05/12/AR2005051201857.html>

¹⁹ Dick Cheney, Capitol Hill, březen 2002: The case for impeachment, Lewis H. Lapham, Harper's Magazine, březen 2003

²⁰ <http://www.timesonline.co.uk/article/0,,2087-1593607,00.html>

²¹ The case for impeachment, Lewis H. Lapham, Harper's Magazine, březen 2003

rozbíhá mediální propaganda, kdy je americké a světové veřejnosti prezentována spojitost WMD, Iráku, Al-Kajdy a 11/09. Jmenujme výroky presidenta Bushe: „...čelíc jasným důkazům ohrožení, nemůžeme čekat na poslední důkaz – špinavou jadernou bombu, která by nás mohla zasáhnout formou atomového hříbu...“, „...Víme, že Irák a Al-Kajda mají kontakty na vysoké úrovni.“, „... Saddám má hrozné jedy a bakteriální zbraně.“, „...Saddám Husajn se rozhodl vlastnit tyto zbraně (chemické), a to přes mezinárodní sankce.“, „...Irák vlastní balistické střely schopné zasáhnout Saudskou Arábii, Izrael, Turecko a ostatní státy...tedy region, kde slouží 135 000 Američanů.“²² Další mediální stanoviska ve stejném duchu zazněla z úst: Condoleezy Riceové, Ronalda Rumsfelda, Dicka Cheneyho atd.²³

•V únoru 2003 prezentuje ministr zahraničí „důkazy“ o WMD před Radou Bezpečnosti OSN, mj. mluví o mobilních laboratořích, obohacování uranu, chemických zbraních...²⁴ V březnu 2003 říká Dick Cheney Hansi Blixovi, že pokud jeho inspektoři nenajdou v Iráku rychle WMD, USA nebudou váhat a zdiskreditují inspektory v zájmu odzbrojení.²⁵ Mediálně se napadá zejména Německo a Francie (ale také Rusko a Čína), které z pochopitelných důvodů odmítají válku. Lidé v USA pod dojmem mediální masáže vylévají šampaňské a bulvár požaduje převezení pohřbených vojáků z Normandie..

•V březnu odstupuje na základě válečného dobrodružství ministr zahraničí Velké Británie Robin Cook. Stejně tak odstupuje ředitelka Odboru práva na britském Ministerstvu zahraničí (to mělo připravit právní odůvodnění) Elizabeth Wilmshurst, neboť považuje válku na základě dostupných informací za “zločin agrese”²⁶.

3.2 Průběh a stav konfliktu

Všechny důkazy prezentované o WMD nekonzervativními a vládními kruhy (jmenovitě viz výše), včetně presidenta Bushe a premiéra Blaira se nepotvrdily²⁷. Na těchto skutečnostech a stejně tak na základě faktu, že konflikt byl hrubým porušením mezinárodního práva, již dnes panuje poměrně všeobecná shoda²⁸. Lze proto tvrdit, že bezpečnostní hrozba sloužila pouze jako zástěrka pro rozpoutání konfliktu a vytvoření mediální/virtuální hrozby, kterou Husajnuv Irák představoval.

Absence kredibilního plánu (mimo obsazení hlavních resortů, především ropného ministerstva) pro poválečný stav a základní chyby a provinění jako rozpuštění regulární irácké armády, mučení vězňů anebo arogantní působení protektora(!) Bremera (výroky o řízení kolonie, zákazy tisku, nastartování privatizace zahraničním vlastníkům, propuštění 30 000 členů strany BAS, uvěznění Sadra)²⁹ jsou notoricky známé. Méně známé jsou jasné důkazy (včetně otřesných záběrů - doporučuji shlédnout na stránkách RAI)³⁰ a oficiální prohlášení o nasazování zakázaných chemických zbraní, např. bílého fosforu ve Fallúdze při bojích s tzv. vzbouřenci (muži nad mezi 15 – 55 lety byli stříleni na útěku z města – srebrenické deja vu?)³¹. Přestože podle různých odhadů v Iráku zemřelo již více než 100 tisíc civilistů, informují tzv. mainstreamová média pouze o ojedinělých případech a skutečné reportáže odhalující pravou tvář války jsou doménou nezávislých médií/internetu. V této souvislosti stojí za

²² Řeč k americkým občanům 7.10.2002: <http://archives.cnn.com/2002/ALLPOLITICS/10/07/bush.transcript/>

²³ Dick Cheney, Capitol Hill, březen 2002 v The case for impeachment, Lewis H. Lapham, Harper's Magazine, březen 2003

²⁴ <http://www.cnn.com/2003/US/02/05/sprj.irq.powell.transcript/>

²⁵ mj. v Disarming Iraq, Hans Blix, 9. března 2004

²⁶ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4377469.stm

²⁷ <http://www.msnbc.msn.com/id/7634313/>

²⁸ např. Regulární odsouzení u německého soudu na: <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=viewArticle&code=20050928&articleId=1012>

²⁹ http://www.mediamouse.org/features/1008041_pa.php

³⁰ <http://www.rainews24.it/Notizia.asp?NewsID=57784>

³¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4442156.stm, <http://www.cbc.ca/story/world/national/2005/11/16/phosphorus-fallujah051116.html> dále např. na <http://news.independent.co.uk/world/politics/article327543.ece>

zmínku, že po dobu trvání konfliktu bylo zabito 99 novinářů³², což je více než za celou druhou světovou válku a americké okupační jednotky aktivně brání nezávislému zpravodajství³³. Velmi znepokojivý je také nedávný příklad zadržení ozbrojených příslušníků britské rozvědky v arabském převlečení regulárními iráckými policisty v Basře, přičemž Britové byli násilně vysvobozeni, aniž by bylo iráckým složkám umožněno jejich vyslechnutí. Tyto skutečnosti spolu s neexistencí dalšího plánu/vize na rekonstrukci a vojenské stažení z okupovaného Iráku přirozeně generují nenávist a podezřívavost arabského obyvatelstva (včetně podezření z podporování občanské války) jak vůči národům provádějícím přímou okupaci, tak proti jejich spojencům.³⁴

Mezi jediný veliký úspěch lze zařadit fakt, že po dohodě o ústavě si Iráčané svobodně zvolili zákonodárné shromáždění, které sestavilo vládu.

Ekonomická podstata konfliktu je nejlépe dokumentovatelná na faktu, že bezprostředně po skončení vojenských operací zrušil Američany dosazený ministr ropného průmyslu Thamir Ghadhban kontrakty na ropná pole podepsaná s Čínou a Ruskem³⁵. Stejně tak o ní hovoří předválečné neo-konzervativní plány pro privatizaci (sahající daleko před 11/09) a ovládnutí irácké ropy³⁶. Nově ustavená irácká vláda premiéra Malíkiho bude teprve rozhodovat o udělování kontraktů v ropném průmyslu³⁷, a je proto prioritním úkolem zajistit, aby při jejich udělování nebyly zvýhodněny firmy s politickými konexemi na koalici okupačních sil. Mezi další významné ekonomické aspekty iráckého konfliktu patří zakázky na rekonstrukci země. V únoru 2006 musela při ostrém výslechu před Kongresem ministryně zahraničí Condoleezza Riceová čelit kritice ohledně využití více než 20 miliard USD, které byly určeny na rekonstrukci Iráku, když dodávky vody elektřiny a ostatní infrastruktura jsou stále na horší úrovni než před konfliktem³⁸. Faktem je, že mnohé projekty stojí nedokončené a administrativa prezidenta Bushe čelí kritice ohledně udělování zakázek (některé bez výběrového řízení) firmám, na které mají její členové vazby (Halliburton, Bechtel)³⁹. Neodpovědné přidělování zakázek zmíněným firmám, které vede ke korporátním ziskům a nikoli práci a prosperitě Iráčanů, bylo otevřeně kritizováno mj. bývalým britským ministrem zahraničí Cookem⁴⁰.

3.3 Postoje k Iráckému konfliktu v ČR

3.3.1 Postoj ODS

Lze bez nadsázky tvrdit, že pokud by byla u moci ODS, účastnili by se čeští vojáci přímých vojenských operací. Ve svém oficiálním stanovisku vyzvala k účasti v konfliktu po boku Američanů⁴¹. Jan Zahradil se vyjádřil následovně: „...domnívám se, že útok legitimní je, a rozhodně ho považuji za legitimnější než bombardování Jugoslávie v roce 1999. To však podle mého názoru není hlavní důvod, proč by Praha měla stát na straně koalice. Česká republika by měla ke každé takové situaci přistupovat čistě z

³² http://www.rsf.org/special_iraq_en.php3

³³ např. na http://www.cpj.org/Briefings/2005/DA_fall05/comment/comment_DA_fall05.html nebo na http://www.cpj.org/Briefings/Iraq/iraq_reports.html

³⁴ důkazy o provokování občanské války Brity a Američany: <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=viewArticle&code=KEE20050925&articleId=994> další info na:

http://www.timesonline.co.uk/article/0,,7374-1788054_2,00.html

³⁵ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/2937702.stm>

³⁶ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newnight/4354269.stm>, plné pokrytí na kauzalitu mezi válkou a ropou na: http://www.sourcewatch.org/index.php?title=Oil_and_War_in_Iraq

³⁷ <http://www.globalpolicy.org/security/oil/irqindx.htm>

³⁸ <http://www.abc.net.au/news/newsitems/200602/s1572930.htm>

³⁹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3144326.stm

⁴⁰ http://www.bintjbeil.com/articles/2004/en/0408_cook.html

⁴¹ http://www.europeum.org/dispatch_article.php?aid=56&cid=4&nolang=0&page=1&type=0

hlediska svých národních zájmů....A pokud se k věci postavíme aktivně, máme možnost vytěžit nějaké výhody..” Dále Jan Zahradil uvedl: “...Jsem přesvědčen, že zbraně hromadného ničení tam nalezeny budou, nebo alespoň stopy po jejich výrobě..”⁴² ODS tak dala ostentativně najevo, že hlavní premisou její zahraniční politiky je slepě kopírovat kroky Washingtonu a čekat, co zbude na ohlodané kosti válečné kořisti. Finanční náklady, mezinárodní právo a životy civilistů nehrají roli.

3.3.2 Postoj ČSSD

Pozice ČSSD se v umírněnější formě odrazila ve vládním prohlášení, které vyjádřilo politování nad nenalezením mírového řešení a vzhledem k neexistujícímu mandátu OSN odmítlo přímou účast na konfliktu a omezilo se na nabídku chemické jednotky umístěné v Kuvajtu. Nejvýznamnější pozice byla přijata rezolucí na 31.sjezdu strany. Ta zásadně odmítla útok na Irák bez mandátu OSN a vyjádřila přesvědčení, že Irák mohl být odzbrojen mírovými prostředky.⁴³

3.4 Navrhované stanovisko

- Je evidentní, že konflikt destabilizoval celou oblast a zvýšil riziko terorismu. Naivní představy o dominovém šíření demokracie na Blízkém Východě se nevyplnily. Naopak region otřásá nestabilita a nenávisť vůči okupantům a jejich násilným činům (znásilnění, vraždy atd.). Kontroverzně existuje reálné riziko, že se teroristické násilí a nestabilita dominově rozšíří do okolních režimů, které invazi podpořily (Saudská Arábie, Kuvajt, Jordán). To je důsledné varování pro válečné proponenty z řad neokonzervativních kruhů, včetně těch českých.
- Cena války Iráku je neúměrná a šokující a představuje memento pro všechny válečné štváče. Zahynulo přes 100 tisíc civilistů⁴⁴, přes 2500 amerických vojáků a 200 mužů ostatních okupačních sil⁴⁵. Utrpení Iráku je strašné. Celkové americké finanční náklady války byly bývalým ekonomem Světové banky a nositelem Nobelovy ceny Stiglitzem odhadnuty na cca 2 bilióny dolarů a stále narůstají. Stiglitz také kredibilně odvozuje dvaceti procentní příspěvek války v Iráku k nárůstu ceny ropy, plus další náklady (propad produkce, vzrůst napětí na Blízkém Východě)⁴⁶. Irácká válka tak mohutně přispívá k nárůstu amerického zadlužení a potenciální globální finanční nestabilitě.
- Je třeba usilovat o prošetření, zda-li v Iráku nebyly nasazeny zbraně zakázané mezinárodními konvencemi (např. bílý fosfor, chemické zbraně).
- Je třeba iráckou vládu podporovat v jejím úsilí o stanovení jasného harmonogramu odsunu okupačních jednotek.
- Je třeba podporovat ustavení mezinárodního tribunálu pro vyšetření viny na rozpoutání konfliktu a podílu jednotlivých osob při vytváření důkazů o přítomnosti zbraní hromadného ničení.
- Je třeba důrazně prosazovat, zejména na úrovni EU, aby byl zajištěn rovný přístup firm ze všech kontinentů k zakázkám v rámci irácké rekonstrukce, příp. zakázek spojených s nerostným bohatstvím.
- Je třeba v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, případně ve spolupráci s ostatními evropskými velmocemi, prosazovat poskytování důsledné rozvojové pomoci zaměřené na řešení konkrétních projektů (infrastruktura, funkční státní správa) dle potřeb iráckého obyvatelstva a instrukcí irácké vlády.
- Je třeba žádat vyšetření násilností a jiné trestné činnosti páchané na iráckých civilistech (mučení, znásilnění, vraždy) a iráckém majetku (zejména ničení obytných domů) příslušníky okupačních sil. Je nutné podpořit snahu současné irácké vlády, aby byli příslušníci okupačních vojsk souzeni dle

⁴² <http://www.virtually.cz/art.php?art=3091>

⁴³ http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=56&cid=4&nolang=0&page=1&type=0

⁴⁴ <http://www.stopwar.org.uk/CivilianDeaths.htm>

⁴⁵ <http://icasualties.org/oif/>

⁴⁶ http://www2.gsb.columbia.edu/faculty/jstiglitz/cost_of_war_in_iraq.pdf

iráckého práva a současně odsoudit již udělené tresty jako nepřiměřeně nízké.

•Je třeba varovat občany ČR před nezodpovědnou pravicovou politikou, která by ČR automaticky řadila mezi bezvýhradné zastánce americké zahraniční politiky realizované v Iráku, což by v efektu mohlo mít negativní finanční, ekonomické i bezpečnostní důsledky pro ČR.

4. Írán

4.1 Jaderné programy států v regionu

Při úvahách o právu nebo nepravu Íránu na vlastní nukleární program (vojenský) je nutné nejdříve zrekapitulovat stav takovýchto programů u sousedních států nebo u států, které mohou Írán bezprostředně ohrozit:

Izrael – Mezi experty je všeobecně uznávaný konsenzus, že Izrael disponuje velmi rozsáhlým jaderným arzenálem schopným zasáhnout vzdálené cíle⁴⁷. Jasně důkazy o vlastnictví a výrobě jaderné bomby (včetně fotografií) přinesl inženýr izraelského jaderného programu Mordechai Vanunu v roce 1986. Informace přetiskla BBC a Sunday Times. Za postoupení informací byl Vanunu odsouzen na 18 let a po odpykání trestu brutálně unesen Izraelci z anglického kostela, kde pobýval⁴⁸. V kontrastu k Íránu a Severní Korey, Izrael nikdy nepodepsal žádné mezinárodní smlouvy, které by umožňovaly mezinárodní inspekci případných jaderných zařízení a vlastnictví jaderných zbraní ani nepotvrdil ani nevyvrátil.⁴⁹

Pákistán⁵⁰ - V průběhu 70. let minulého století pracoval Pákistán na technologii obohacování uranu. Pákistánský jaderný program je spjat zejména se jménem vědce Dr. Abdula Qadeera Khana. V roce 1998 Pákistán oficiálně prohlásil úspěšné dokončení pěti nukleárních testů. Odhaduje se, že Pákistán disponuje 28-48 jadernými hlavicemi. Pákistán nepodepsal smlouvy o zákazu šíření jaderných zbraní.

Indie⁵¹ – V průběhu 60. let začala pracovat na vojenském jaderném programu. Dva dny po pákistánské zkoušce povolil premiér Vajpejí jaderné testy, které byly provedeny zanedlouho poté. Odhaduje se, že Indie disponuje 30 – 35 bojovými hlavicemi. Indie nepodepsala smlouvy o zákazu šíření jaderných zbraní.

4.2 Proč je Írán nepohodlný

4.2.1 Vzhledem k historické zkušenosti provádí Írán politiku nekonvenující zájmům USA, zejména využívá slabiny americké energetické závislosti.

Jak již bylo řečeno v kapitole 2, CIA v roce 1953 zinscenovala puč a svrhla demokraticky zvoleného premiéra Mossadequa, který požadoval znárodnění ropných rezerv a nacionalizaci nerostného bohatství, a nastolila autoritativní režim šáha Rézy Pahlavího. V roce 1973 byl dosazený šáh svržen a

⁴⁷ např. na: http://www.cfr.org/publication/9822/israels_nuclear_program_and_middle_east_peace.html

⁴⁸ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4002227.stm

⁴⁹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3340639.stm

⁵⁰ <http://www.fas.org/nuke/guide/pakistan/nuke/index.html>

⁵¹ <http://www.fas.org/nuke/guide/india/nuke/>

nahrazen náboženským režimem v čele s ajatoláhem Chomejním, který byl krajně anti-americky naladěm. USA v návaznosti vojensky a finančně podporovaly režim Saddáma Husajna, který na konci 70. let vedl s Íránem brutální válku s nerozhodným výsledkem⁵². Jak události z 50. let, tak vývoj v 70. letech zmiňuje/vyčítá prezident Ahmadínežád také v otevřeném dopisu prezidentu Bushovi z 5. května 2006. Situace vzájemné antipatie Íránu a USA přetrvává do dnešní doby⁵³.

Reálně lze snahy Íránu o politiku nekonvenující USA demonstrovat např. na posledních úvahách iránského režimu o otevření ropné burzy, na které by se účtovalo za platby ropy a zemního plynu v eurech⁵⁴. Tento krok má jasnou logiku, neboť: EU je největší obchodní partner Íránu (33% z celkového importu/exportu)⁵⁵, zamezilo by se ztrátě kupní hodnoty účtovaných dolarových sum díky propadu dolaru vůči světovým měnám a burza by pravděpodobně znamenala příliv přímých zahraničních investic. Podtrženo a sečteno by se jednalo o přímý útok na dominanci dolaru jako jediné měny pro obchod s ropou (a v přeneseném slova smyslu mezinárodní obchod), kdy Amerika financuje svůj rozpočtový a obchodní deficit tisknutím papírových peněz a zadlužováním, aniž by musela více spořit, platit vyšší daně nebo exportovat⁵⁶. Takový krok by velmi pravděpodobně znamenal další znehodnocení dolaru, růst americké inflace a tlak na růst úrokových sazeb, resp. zdražení plateb hypoték a spotřebitelských úvěrů, které má v USA téměř každý. V přeneseném slova smyslu by byla citelně postižena životní úroveň a růst ekonomiky⁵⁷. Je nutné podotknout, že Rusko otevřelo nedávno ropnou burzu v rublech⁵⁸ a Venezuela tento krok vážně zvažuje⁵⁹. Za nedlouho poté, co Saddám Husajn konvertoval veškerý program „ropa za potraviny“ do eur, byl Irák napaden.⁶⁰ Pro úplnost dodávám, že Írán od tohoto záměru prozatím ustoupil.

Írán dále jasně ukazuje, že v globální ekonomice neexistuje pro suroviny pouze jediný kupec (americké ropné společnosti tak nemohou blokovat režim tak jako v padesátých letech). Írán například uzavřel s Čínou ohromný kontrakt na těžbu na Yardavanských ropných polích v hodnotě 70 mld. USD⁶¹. Írán dále postupuje ve vyjednáváních s Indií a Pákistánem o stavbě přímého plynovodu. Oba kroky jsou přirozeně trpkou geopolitickou pilulkou pro Washington⁶².

4.2.2 Írán aktivně aspiruje na členství v Šanghajské Organizaci Spolupráce (dále jen SOC) a usiluje o multipolární světové uspořádání

V dubnu tohoto roku dostal Írán nabídku členství v SOC. Potenciálními členy jsou též Indie a

⁵² <http://www.sourcewatch.org/index.php?title=Iran>

⁵³ <http://www.president.ir/eng/ahmadinejad/cronicnews/1385/02/19/index-e.htm#b3>

⁵⁴ <http://www.worldpress.org/Mideast/2314.cfm>

⁵⁵ http://trade-info.cec.eu.int/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=124&lev=2&order=date

⁵⁶ řeč senátora Rona Paula před Sněmovnou Reprezentantů

<http://www.house.gov/paul/congrec/congrec2006/cr021506.htm>, nebo

http://www.atimes.com/atimes/Global_Economy/GH26Dj01.html nebo <http://www.energybulletin.net/12125.html>,

⁵⁷ <http://www.energybulletin.net/12125.html>

⁵⁸ <http://en.rian.ru/russia/20060522/48434383.html>

⁵⁹ <http://www.venezuelanalysis.com/news.php?newsno=1970>

⁶⁰ <http://www.energybulletin.net/12125.html>

⁶¹ <http://www.engdahl.oilgeopolitics.net/Geopolitics/geopolitics.html>

⁶² <http://www.engdahl.oilgeopolitics.net/Geopolitics/Nightmare/nightmare.html>

Pákistán.⁶³ Tato organizace bude dle mého názoru nejdynamičtěji se rozvíjející mezinárodní organizace v nejbližší době (oproti evropské chiméře nikoli co do počtu úředníků a byrokracie). Jejími zakládajícími členy je Rusko, Čína a bývalé Středoasijské republiky. Cílem SOC je autonomní koordinace strategických cílů (ekonomických, surovinových, politických), jinými slovy geopolitická protiváha USA v Asii⁶⁴. Íránský náměstek ministra zahraničí nabídku členství komentoval slovy, že členství jeho země učiní „svět více spravedlivějším“ a „umožní vytvořit plynovou a ropnou alianci mezi Íránem a Ruskem, ve které bude možné společně koordinovat aktivity“⁶⁵.

Politická spolupráce je nejlépe demonstrovatelná na ruském prodeji raketového obranného systému země – vzduch TOR – M1 Íránu za 700 mld. USD. Tento systém likviduje letadla s pravděpodobností 92 – 95 % a přesně naváděné střely a střely s plochou dráhou letu s účinností 60 – 90 %⁶⁶. Experty je TOR-M1 považován za světovou technologickou špičku v mobilní protiraketové obraně.

4.2.3 Íránský politický systém je „autokratický a fundamentalistický“. Politický leader nepřijatelný a nepřátelský vůči Izraeli.

Denní zpravodajství informuje o nedemokratickém a fundamentalistickém Íránu, přitom íránský politický systém poměrně komplexní formou kombinuje prvky moderní islámské teokracie s demokracií, zdaleka se tedy nejedná o černo-bílou záležitost. Lidé volí parlament, prezidenta a teokratické shromáždění podobné papežské konklávi (volba papeže). Teokratické shromáždění volí ajatolláha. Ten jmenuje šest členů Rady Dohlížitelů, dalších šest členů volí parlament. Rada Dohlížitelů schvaluje zákony, které projdou parlamentem. Soudní moc je spojená s mocí politickou, resp. je pod kontrolou ajatolláha.⁶⁷ I když je íránský systém evidentně odlišný od západního modelu demokracie, lze s určitostí tvrdit, že je mnohem „demokratičtější“ než čisté monarchie (absolutistické režimy) v Perském zálivu bez jakéhokoli demokratického elementu (např. Saudská Arábie⁶⁸).

V médiích se dostalo zejména pozornosti výroků prezidenta Ahmadínežáda o neexistenci holocaustu a potřebě vyhladit stát Izrael z mapy. Ponecháme-li stranou, že existuje závažná vědecká polemika nad překladem původní fráze íránského prezidenta, kdy přední překladatelé z Farsi upozorňují, že prezident hovořil o tom, že režim okupující Izrael musí zmizet v knize času, resp. hovořil o změně režimu v Izraeli a nikoli jeho vymazání z mapy⁶⁹ (nezapomínejme na muslimskou menšinu v tomto státě), zasluhují si zcela určitě takové výroky mezinárodní tlak a

⁶³ <http://english.pravda.ru/news/world/15-05-2006/80271-Shangai-0> také na http://www.sectesco.org/news_detail.asp?id=938&LanguageID=2

⁶⁴ <http://www.sectesco.org/>

⁶⁵ <http://www.engdahl.oilgeopolitics.net/Geopolitics/Nightmare/nightmare.html>

⁶⁶ <http://www.defense-update.com/products/t/tor.htm>

⁶⁷ http://news.bbc.co.uk/1/hi/english/static/in_depth/middle_east/2000/iran_elections/iran_struggle_for_change/who_holds_power/

⁶⁸ např. na: <http://www.economist.com/countries/SaudiArabia/profile.cfm?folder=Profile%2DPolitical%20Structure> nebo na: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3784879.stm

⁶⁹ http://commentisfree.guardian.co.uk/jonathan_steele/2006/06/post_155.html nebo <http://www.blisty.cz/art/29327.html>

řádné vysvětlení, případně omluvu. V zájmu objektivit je ovšem nutné říci, že Ahmadínežád není Hitler, který by na různých shromážděních dokola opakoval, že je nutné vyhladit stát Izrael. Celá řada jeho ostatních výroků má racionální jádro a reflektuje specifickou historickou zkušenost a pohled Íránu. Jmenujeme např. zmínky o:

- potřebě zástupce islámského světa v Radě bezpečnosti OSN,
- právu Íránu na mírové využití jaderné vědy,
- potřebě zlepšení významu vodního hospodářství,
- prohlubování mezinárodní spolupráce v oblasti těžby ropy a zemního plynu, stavby přehrad a dalších technologiích,
- potřebě boje s nezaměstnaností jako absolutní vládní prioritě anebo o
- hlubokém respektu Íránu pro mezinárodní právo a mír (dokonce častokrát opakované!)⁷⁰.

Velká pozornost se také věnuje anti-izraelskému postoji Íránu. Ten je nepopiratelný. Je samozřejmé, že jakékoli násilné plány na vymazání státu Izrael z mapy jsou nepřijatelné a lze jednoznačně souhlasit s odmítavým stanoviskem světového společenství, včetně Evropské unie, která vyjádřila politování nad škodou, jakou tato slova způsobila vůči narovnávání vzájemných vztahů⁷¹, přesto nelze upírat právo představitelů jakéhokoli nezávislého státu, aby:

- vyjádřil znepokojení a rozhořčení nad okupací palestinských území a ohromnou vlnou utečenců, které způsobila izraelská územní expanze,
- nekonstatoval, že eskalace konfliktu v Palestině nenastala po konci druhé světové války, jako vyústění tragédie holocaustu anebo
- odsoudil násilí páchané na palestinských civilistech.

Je nutné konstatovat, že agresivní protiiránská rétorika v médiích na základě íránské kritiky politik státu Izraele je často přehnaná a postrádá nestranný objektivní přístup (co to vypovídá o nezávislosti médiích a zájmových skupinách, které je ovládají by vydalo na delší samostatné pojednání). Jakýkoli pokus o kritiku je paušálně označen za antisemitismus. Jednoznačným průlomem v této oblasti je nedávná studie „Izraelská lobby a americká zahraniční politika“ profesorů Marsheimra a Walta z Harvardské a Chicagské univerzity⁷². Ti na celé řadě důkazů ukazují fatálnost, nevýhodnost a nelogičnost ohromné podpory USA Izraeli (do roku 2003 pouze na přímé pomoci obdržel přes 140 miliard dolarů, nepočítaje nepřímé náklady např. v podobě vzrůstu ceny ropy v průběhu roku 1972 a nefinanční podporu – hlasování v OSN). Ta ve svém důsledku představuje bezprecedentní ohrožení pro bezpečnost na Blízkém Východě a USA jako takových (např. ostatní státy chtějí získat jaderné zbraně díky tomu, že je vlastní Izrael, jednostranná podpora Izraele znemožňuje politiku USA vůči ostatním státům na Blízkém Východě, obrací proti sobě hněv utlačovaných Arabů atd.). Mnohá prezentovaná fakta a myšlenky jsou shodná s názory íránského prezidenta (např. poválečná eskalace konfliktu v Palestině v důsledku holocaustu) a celá zpráva nemilosrdně odhaluje praktiky, jakými je pro-izraelské orientace zahraniční politiky docilováno (manipulace médií, lobování Kongresu a exekutivy, think-tanky..). Zajímavé také je, že studie obsáhle a věrohodně dokumentuje, že izraelské bezpečnostní cíle (nikoli americké) hrály hlavní roli při rozhodování zahájit válku v Iráku.

⁷⁰ <http://www.president.ir/eng/ahmadinejad/speeches/>

⁷¹ http://ec.europa.eu/comm/external_relations/news/ferrero/2005/sp05_696.htm

⁷² <http://ksgnotes1.harvard.edu/Research/wpaper.nsf/rwp/RWP06-011>

4.3 Jaderný program Íránu

Jak již bylo řečeno na Írán se uplatňuje „mezinárodní dvojí metr“, neboť země (Indie, Pákistán, Izrael) které nedbaly konvencí o nešíření jaderných zbraní jimy bez mezinárodního pohoršení disponují, zatímco Írán, který spolupracuje s Mezinárodní atomovou agenturou na inspekční činnosti, je neustále pod palbou kritiky. Argument, že tyto země ve srovnání s Íránem nepředstavují riziko, není pravdivý. Indie a Pákistán jsou *de facto* ve válečném stavu⁷³ a Pákistán se potýká se silnou teroristickou přítomností a masovými tendencemi ke konzervativnímu islámu⁷⁴, kdy nelze vyloučit změnu vlády směrem k „neprozápadní“ orientaci. Také jaderný arzenál Izraele (velmi rozsáhlý) představuje nebezpečí pro situaci v regionu, neboť existuje reálná hrozba jeho jednostranného použití v rozporu s veškerým mezinárodním právem, např. proti Sýrii nebo Íránu⁷⁵.

Vzhledem k současnému vojenskému jadernému potenciálu lze konstatovat následující:

- Mezinárodní atomová agentura (dále jen “IAEA”) provedla doposud více než 2000 kontrol na íránských jaderných zařízeních a vytvořila téměř 1000 dokumentů o stavu jaderného programu.
- IAEA, která je přítomná v Íránu, doposud nepotvrdila existenci WMD, jejich výrobu, ani existenci podobného nebezpečí,
- IAEA přiznává nárok Íránu na obohacování uranu. Stejně tak Evropská unie přiznává právo na mírový jaderný program.⁷⁶

4.4 Navrhované stanovisko

- Je nutné vycházet z předpokladu, že musí pokračovat diplomatický dialog s Íránem na základě mezinárodního práva. Přitom je třeba stavět na předpokladu aplikace **multipolárního** přístupu, který respektuje důležité a ekvivalentní postavení Ruska, Indie a Číny, a vylučuje unilaterální řešení konfliktu bez shody s ostatními partnery. V této souvislosti je nutné odmítnout jakékoli použití síly, zejména jaderných zbraní proti íránskému režimu a to i v případě pokud by Írán přiznal existenci vojenského jaderného programu.
- V souladu s posílením legitimacy kontroly nešíření jaderných zbraní v Íránu je třeba požadovat, aby se na mezinárodní scéně (IAEA, EU, OSN), otevřela otázka vojenských jaderných programů Izraele, Indie a Pákistánu a s těmito státy byly zahájeny rozhovory o odzbrojení, příp. o nastavení bezpečnostní mechanismů vylučujících případné bezpečnostní selhání (mezinárodní kontrola, výměna informací apod.).
- Je možné podpořit stanovisko EU k íránské krizi, zejména pak snahy o propuštění některých vězňů, které lze považovat za politické. Na druhou stranu je nutné přehodnotit evropské programy, které by mohly být íránským režimem považovány za vměšování do vnitřních záležitostí a pokus o narušení územní integrity, a které by měly podobný charakter jako např.

⁷³ <http://www.cnn.com/2006/WORLD/asiapcf/07/15/mumbai.blasts.ap/> nebo na <http://www.cfr.org/publication/9006>

⁷⁴ <http://hrw.org/english/docs/2006/03/14/pakist12927.htm> nebo na

http://www.washingtonmonthly.com/features/2006/0601_hirsh.html

⁷⁵ <http://www.smh.com.au/news/Middle-East-Conflict/Israel-plans-to-hit-Iran-nuke-plant-report/2005/03/13/1110649061319.html>

americké vládní programy sponzorované National Endowment for Democracy⁷⁷ (ostrá kritika senátora Rona Paula, viz odkaz)⁷⁸. Místo toho by měla EU napomáhat k masivnímu prohloubení ekonomické, kulturní a vzdělanostní spolupráce s Íránem, kterou lze spatřovat za neúčinnější nástroj pro mírové soužití a vzájemnou spolupráci.

- Ekvivalentně k podpoře stíhaných disidentů v Íránu je nutné vyzvat k podpoře disidentů na celém Blízkém a Středním Východě, např. v Izraeli (např. Mordechai Vanunu viz izraelský jaderný program) anebo v Kuvajtu (persekuce universitních učitelů a spisovatelů)⁷⁹

- Důrazně je nutné varovat před zneužitím masmédií tak, jako jsme toho byli svědky v případě Iráku (vykonstruovaná přítomnost WMD nepotvrzená mezinárodními inspektory vedla k vyhocení atmosféry a válečnému napadení). Hrozba šíření zbraní hromadného ničení je natolik vážná, aby byla účelově používána k realizaci jednostranných strategií.

- Není možné souhlasit s názorem, že íránský režim představuje aktuální bezpečnostní hrozbu pro Evropu. V této souvislosti poukazují na: neexistenci důkazů o nepřátelských aktech Íránu vůči Evropě; fakt, že největší díl (33%) zahraničního obchodu Íránů je realizováno s EU; neexistenci důvodů, proč by měl Írán na Evropu útočit a stejně tak na neexistenci vojenského potenciálu, který by to umožňoval (zejména pak balistických raket).

- Z hlediska českých národních zájmů je pro prioritní: maximalizovat účast českých firem na íránském trhu a opačně, usilovat o zakázky v íránském ropném průmyslu, umožnění vzájemné výměny univerzitních studentů (v Íránu je vysoké procento populace pod 30 let), podporu vzájemného cestovního ruchu a v neposlední řadě také kulturních kontaktů.

- V této souvislosti je nutné důsledně varovat před populistickou zahraniční politikou ODS, která: se připojuje k vyvolávání mediálního strachu a hysterie bez dostatečných důkazů, inklinuje k unilaterálnímu vojenskému řešení mezinárodních otázek a pohrdání mezinárodním řádem a která neváhá zastávat stanoviska rozporná s českými národními zájmy. Tyto aspekty nelze podceňovat, a to zejména z bezpečnostního hlediska, neboť by v případě eskalace konfliktu vytvářela z České republiky potenciální cíl teroristických/vojenských útoků a odřezávala by nás od ekonomicky výhodné spolupráce s Íránem.

- Pro ČR je přirozené podporovat členství Íránu v Shanghai Cooperation Organization (SOC) a v rámci svých pravomocí usilovat o rozvíjení vztahů s touto organizací, a to buď jako suverénní stát nebo v rámci EU.

- Celé věci pouze prospěje veřejná debata o Blízkém Východě, která nebude jednostranně zaměřená a umožní kritický přístup k počínání všech zainteresovaných stran, včetně té izraelské.

⁷⁶ na <http://www.iaea.org/NewsCenter/Transcripts/2006/newsweek12012006.html> nebo na:

<http://www.iaea.org/NewsCenter/Focus/laeaIran/index.shtml>

⁷⁷ <http://www.sourcewatch.org/index.php?title=Iran>

⁷⁸ <http://antiwar.com/paul/?articleid=1526>

⁷⁹ <http://hrw.org/english/docs/2000/01/25/kuwait379.htm>

5. Problematika protiraketových základen

5.1 Základní dělení raket podle konstrukce

Balistické střely

Balistické střely jsou střely, které se ke svým cílům dostávají po balistické křivce. V první fázi letu jim motor uděluje rychlost a výšku, poté se dostanou do volného vesmíru a následuje sestupná fáze letu k cíli. V těchto fázích již raketa většinou letí bez pohonu jako obyčejný projektil. Klasickým příkladem takové rakety je německá A4 známá též jako V2 (Vergeltungswaffe 2) nebo její pokračovatel Scud.

Střely s plochou dráhou letu⁸⁰

Tyto raketové střely se liší dráhou letu, která není balistická, ale obvykle kopíruje terén v určité výšce. Tyto střely jsou poháněny motorem po celou dobu letu a také mohou libovolně manévrovat. Mezi jejich hlavní výhody patří obtížná zjištělnost radarem, neboť letí velmi nízko při zemi. Další výhodou je obtížná zasažitelnost prostředky protiraketové obrany a to jednak proto, že čas na reakci od zpozorování je velmi malý a navíc raketa letí rychle a manévruje. Nevýhody proti balistickým střelám jsou ty, že balistická raketa letí po úspornější dráze a má tedy větší užitčné zatížení, tj. při dané hmotnosti unese těžší náklad. Další nevýhodou je to, že balistická raketa může k vzdálenému cíli dorazit rychleji díky absenci tření o atmosféru ve vesmíru. Klasikou v této kategorii je třeba německá konstrukce Fieseler Fi 103/FZG-76, známa jako V1 (Vergeltungswaffe 1), nebo americká Tomahawk.

Kapalinové raketové motory

Kapalinové raketové motory jsou první typy raketových motorů u balistických raket. Palivo je skladováno ve formě kapaliny a za letu je dopravováno do spalovací komory, kde je spalováno. Protože se zpravidla jedná o chemicky agresivní látky, není tedy možné udržovat nádrže dlouhodobě naplněné a proto je nutné je před startem rakety naplnit. To je velké negativum tohoto typu pohonu, neboť reakční doba raket je dlouhá a vyžadují náročnou manipulaci. Příkladem takovýchto raket je výše uvedená německá konstrukce V2⁸¹.

Raketové motory na tuhá paliva

Pokud vynecháme staré rakety na střelný prach, je tento typ raket modernější, palivo je po celou dobu životnosti v raketě a před startem není nutné raketu nákladně plnit palivem. Má také tlustší plášť a je tudíž odolnější před prostředky protiraketové obrany zaměřené na ničení raket v počáteční fázi letu. Do této kategorie spadají například moderní ruské střely Topol M.

EMP efekt⁸²

Jedná se o efekt silného elektromagnetického záření na technologická zařízení (nejčastěji elektroniku). Elektromagnetické záření je velmi široký pojem, který v sobě zahrnuje vše od dlouhých rádiových vln, přes mikrovlny, infračervené záření, světlo, ultrafialové a rentgenové záření až po gama záření. Jeho hlavní efekt spočívá v tom, že magnetické pole indukuje ve vodičích elektrické

⁸⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Cruise_missile

⁸¹ <http://www.v2rocket.com/start/makeup/motor.html>

⁸² <http://www.fas.org/nuke/intro/nuke/emp.htm>

proudy a pokud jsou tyto dostatečně velké, vodiče spálí, a raketová zařízení jsou nefunkční. Typickými generátory EMP efektu jsou jaderné výbuchy, i když zřejmě existují i dostatečně silné konvenční EMP zdroje.

Stupně rakety

Většina mezikontinentálních raket obsahuje více stupňů (obvykle 2-3). Jedná se o samostatné motory se zásobou paliva, které pohánějí raketu v průběhu letu. Důvodem tohoto opatření je to, že pokud by byl motor jeden, po nějaké době dojde k situaci, že je v palivová nádrž váží více než palivo. Je tedy výhodnější celek odhodit a nastartovat menší motor dalšího stupně.

Screamjet motor⁸³

Raketový motor si sebou nese jak vlastní palivo, tak kyslík nebo oksyličovadlo. Oproti tomu screamjet pohon nese pouze palivo a kyslík získává z okolního vzduchu. To je možné pouze pokud letí dostatečně rychle, aby měl šanci nasát dostatek vzduchu. Rychlost závisí pochopitelně také na výšce, neboť s výškou tlak vzduchu klesá.

5.2 Přístupy k protiraketové obraně - nukleární antirakety proti formacím hlavic explodující mimo atmosféru

Tyto systémy se pod jménem Nike (USA) a Galosh (Rusko) poprvé objevily v počátcích studené války (50-60. léta). Nukleární anti-rakety jsou zamýšleny jako antirakety proti formacím útočných hlavic při masivní termonukleární válce, nikoli při odpálení jedné nebo několika málo střel. Princip je jednoduchý: pokud je detekován odpal shluku jaderných raket protivníka, je do jejich dráhy navedena antiraketa a jaderným výbuchem ve vesmíru ničí co nejvíce útočných hlavic. Jaderný výbuch antirakety je přitom uzpůsoben k tomu, aby se vytvořil co největší EMP efekt v podobě gama záření, jiného elektromagnetického záření, nebo proud neutronů. Po zásahu útočných hlavic elektromagnetickým zářením se na jejich řídicích obvodech indukují velké proudy a ty shoří. Proud neutronů také může odpálit útočné hlavice mimo atmosféru. Nevýhodou tohoto systému je, že v důsledku velkého množství elektromagnetického záření může dočasně oslepit radary, které sledovaly příchozí hlavice. V současnosti je v provozu pouze ruský systém v okolí Moskvy⁸⁴. Nízkou úroveň současné debaty pouze dokresluje, že pokud se uvažuje o protiraketové obraně, nemluví se většinou o této variantě.

5.3 Přístupy k protiraketové obraně - antirakety zasahující jednotlivé hlavice

Funkcionalita tohoto systému je založena na tom, že zachycuje jednotlivé hlavice pomocí přímo naváděných protiraket (jedna ku jedné). Na tomto principu je postaven současný americký program ABM. Jeho nedostatky jsou následující:

⁸³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Scramjet>

⁸⁴ <http://www.fas.org/spp/starwars/program/soviet/galosh.htm>

1. Balistická raketa může obsahovat několik klamavých hlavic, je tedy třeba vystřelit mnoho protiraket.⁸⁵
2. Úspěšnost samotného zásahu hlavice antiraketou je díky rychlosti jejího letu velmi komplikovaná/sporná. Zrealizované testy byly uskutečněny na primitivních maketách (s naváděcím světlem), které nelze vůbec srovnávat s průměrnými balistickými raketami, a přesto byly ze 40 % naprosto neúspěšné.⁸⁶ Současný systém je podle objektivních měřítek nefunkční a přesto se populisticky prezentuje jako řešení a dokonce se pokračuje ve výstavbě základen⁸⁷. V roce 2000 napsalo 50 vědců, kteří byli oceněni Nobelovou cenou za vědecké disciplíny, otevřený dopis prezidentu Clintonovi, ve kterém varují, že systém na principu ABM je nefunkční, nebezpečný a naprosto ekonomicky neefektivní. Stejně tak asociace reprezentující padesát tisíc amerických fyziků velmi kriticky odsoudila obranu na bázi ABM.⁸⁸
3. Je výrazně jednodušší a levnější překonat ABM pomocí a zvýšení počtu hlavic, na které nestačí upgradování protiraketové obrany. Klasický příklad asymetrické války.
4. Protiraketová obrana je naprosto neúčinná proti moderním střelám s plochou dráhou letu.

Při uvážení těchto faktů a při pohledu na jeho bezprecedentní nefunkčnost vůči ruským systémům (viz níže) je s podivem, že tento typ protiraketové obrany přitahuje mediální pozornost, jako by to bylo jediné všespásné řešení. Vysvětlení lze nalézt v tom, že vytvářením iluze bezpečného protijaderného deštníku bylo, je a bude jednoduchým a účinným populistickým trikem.

5.4 Mezinárodně politické souvislosti a dopady amerického ABM

V roce 1972 byla podepsána vzájemná smlouva mezi USA a Sovětským svazem o zákazu protijaderných balistických systémů. Tato smlouva je dodnes platná⁸⁹. Smlouva striktně zakazuje antibalistické systémy na národní bázi (velkoplošné) a povolovala lokální obranu (regionální). Jednostranné vypovězení bylo tedy otevřeným mezinárodně-politickým políčkem Rusku a nepřímo také Číně⁹⁰. Americkým vypovězením smlouvy byla *de facto* pošlapána logika, která zamezovala: -spoléhání se na dokonalost vlastního protijaderného deštníku, které může vést k snazšímu rozpoutání jaderné války, v konečném efektu smrtelné pro obě strany a -nesmyslné a nikam nevedoucí zbrojní závody (s naprosto astronomickými náklady).

Reakce Ruska a Číny na americký krok byla jasná: akcelarovat zbrojní programy tak, aby byl současný systém ABM překonán.⁹¹ V souvislosti s krokem Bushovy administrativy varoval před novým kolem globálních zbrojních závodů jak kancléř Schroeder, tak prezident Chirac.⁹² Na kon-

⁸⁵ např. na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/774518.stm> nebo na <http://www.wilpf.int.ch/disarmament/nmdvalassishill.htm>

⁸⁶ <http://www.fpiif.org/briefs/vol8/v8n01missile.html>

⁸⁷ http://www.ucsusa.org/global_security/missile_defense/mission-not-accomplished-2004-missile-defense-deployment.html

⁸⁸ <http://www.aip.org/fyi/2000/fyi00.095.htm>

⁸⁹ Světová politika ve 20. století, Vladimír Nálevka, nakl. Aleš Skřivan ml., 2000

⁹⁰ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1652294.stm> nebo na <http://web.utm.my/centepis/index.php?option=content&task=view&id=55&Itemid=53&limit=1&limitstart=2>

⁹¹ <http://www.armscontrol.org/factsheets/chinesenmd.asp>, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/774518.stm>, také na: <http://www.nti.org/db/china/mdpos.htm#China's%20Opposition%20to%20NMD>

⁹² Příspěvek Camille Grand z Institut français des Relations internationales (IFRI), Paris u příležitosti mezinárodního

ci tohoto května náčelník generálního štábu Ruska generál Baluyevsky oficiálně přiznal, že Rusko disponuje adekvátními vojenskými technologiemi na balistických raketách a jejich hlavicích, které dokáží spolehlivě prorazit ABM dnes, zítra a v dohledné budoucnosti.“⁹³ Prezident Putin pak v projevu o stavu Unie varoval před možnými protipatřeními v souvislosti s ABM.⁹⁴

5.5 Raketa Topol M - ukázka ruské vojenské reakce

Z hlediska raketové techniky reagovalo Rusko vývojem nové rakety **Topol M**, která podle všeho reprezentuje, novou technologickou úroveň. Jedná se o třístupňovou raketu na tuhá paliva s dosahem přes 10 tisíc km. V budoucnosti bude představovat páteř strategických sil Ruska. Nyní jich je ve výzbroji okolo 50ti a nahrazují starší rakety. Mezi její hlavní zajímavé vlastnosti patří zejména schopnost bezproblémového překonání ABM. To je zajištěno několika způsoby:⁹⁵

- 1.Manévrující hlavice je vybavená screamjet motorem, díky čemuž vyvine obrovskou rychlost ve vyšších vrstvách atmosféry. Při této rychlosti je schopná manévrování.
- 2.Hlavice je rezistentní vůči elektromagnetickému záření.
- 3.Hlavice je prý rezistentní i vůči nukleárnímu výbuchu případné protirakety ve vzdálenosti do 500metrů (!),
- 4.Hlavice je odolná proti veškerým laserům.
- 5.Hlavice má stealth prvky, které ztěžují její zachycení radary protiraketové obrany.
- 6.Hlavice bude krom raketových sil rozmístěna i na mobilních maskovaných kolových tahačích a ponorkách zcela nové třídy.

To je výčet hlavních vlastností nové rakety, ze kterých je patrné že tato střela prakticky znehodnocuje obří investice USA do protiraketové obrany. Jediný způsob jak tuto střelu ohrozit je v počáteční fázi letu. Kvůli tomu je ale nutné dostat se velmi blízko k místu odpalu, nebo umístit ABM do vesmíru. To je evidentně finančně a technologicky nedostupné.

5.6 Cíle amerického systému ABM

Všeobecným cílem ABM je nepochybně vybudovat americkou celosvětovou vojenskou dominanci. ABM je v budoucí válce klíčovým strategickým prvkem, který má umožnit vedení nukleárního úderu bez obavy z odvety (nebo odvetu minimalizovat). ABM je tedy zbraň útočná nikoliv obranná, neboť se jedná o zbraň proti velmocem, nikoli slabým státům nebo teroristům⁹⁶. Ti by v případě dosažení jaderné bomby neplýtvali enormními prostředky na vývoj balistických raket a jejich udržování (astronomicky drahé) a místo toho by bombu manuálně přepravili k cíli. Taková zařízení existují v podobě tzv. nukleárních kufříků, jejichž bomba je schopná zničit plochu velkého města⁹⁷. I emoce vzbuzující kroky slabých států, zejména Severní Korey, jsou spíše aktem zoufalství, neboť jejich raketové programy jsou technologicky zaostalé (severokorejské rakety se

fóra pod patronací italského ministerstva zahraničí: <http://xmi.mi.inf.it/~landnet/NMD/>

⁹³ <http://en.rian.ru/analysis/20060601/48912954.html>

⁹⁴ <http://en.rian.ru/analysis/20060601/48912954.html>

⁹⁵ http://www.missilethreat.com/missiles/ss-27_russia.html

⁹⁶ viz. např. na http://www.thebulletin.org/article.php?art_ofn=ma00postol

⁹⁷ http://www.military.com/NewContent/0,13190,Hayden_072204,00.html

doslova rozpadají ve vzduchu) a Severní Korea nemá žádnou možnost (hladomor, velikost země, přírodní zdroje, atd.) vybudovat solidní arzenál.⁹⁸ Všeobecně tak přes všechna mediální gesta panuje shoda na tom, že staré dobré jaderné odstrašení je nejlepší prevencí potenciální severo-korejské agrese⁹⁹. Velmi zajímavý pohled také přináší studie Yaleské univerzity, která dokumentuje chuť severokorejského režimu k rozvoji země v „čínském stylu“, tedy integraci do globální ekonomiky. To bylo bohužel přerušeno politikou Bushovy administrativy, která tvrdě prosazuje izolaci režimu a jednostranně ukončila jednání vedené demokraty před rokem 2000.

5.7 Širší globální kontext základen: New American Century?

Jak již bylo naznačeno USA se nechaly chytit do asymetrické „války“, kde je mnohonásobně obtížnější a dražší zasáhnout hlavici, než vyrobit více hlavic a zvýšit jejich manévrovací schopnosti. Rusko tak může pomocí několika výrazně levnějších opatření udržovat strategickou rovnováhu (a tak bránit útoku i na ostatní členy SCO včetně budoucího člena Íránu). Čas tak bude hrát v jeho prospěch, neboť USA mohou reálně počítat výhledově pouze se zhoršováním své ekonomické situace (viz níže) relativně k zemím SCO. Je docela možné, že pokud budou USA tuto fázi studené války (na základě rétoriky poslední doby, krize na Ukrajině apod. pravděpodobně nejvhodnější termín) eskalovat, existuje možnost, že skončí podobně jako kdysi jejich protivník SSSR – hospodářským kolapsem. To není vůbec nadnesené tvrzení, neboť to konstatuje mj. oficiální studie „Jsou USA před krachem“ zveřejněná pobočkou Federal Reserve Bank v St. Louis (obdoba pobočky ČNB v ČR), ve které se také uvádí, že po schválení studie byl „potupně vyhozen“ bývalý ministr financí Paul O'Neil a zpráva byla okamžitě „zcenzorována“.¹⁰⁰ Obsažená fakta:

- Ačkoliv je oficiální federální dluh relativně nevysoký (cca 60% HDP), není v něm započítána současná hodnota budoucích závazků vyplývajících z penzijních a zdravotních systémů.
- Pokud bychom počítali všechny budoucí závazky (což bychom měli), vychází jejich současná hodnota na ohromující sumu 65,9 biliónů dolarů, tj. více jak **5ti násobek HDP (současného)**. Tento odhad prý ještě vychází ze značně **optimistických** předpokladů.
- K dlouhodobému řešení neexistuje politické řešení u obou hlavních stran.
- Imigrace situaci neovlivní, neboť se jedná o rozpočtový, nikoli demografický problém. Příjmy z daní imigrantů jsou vyvážené výdaji s nimi spojenými, např. poskytováním veřejných služeb.
- Americká produktivita práce vykazuje klesající tempo růstu a proto se na ní, podle studie, nelze spoléhat.
- V ekonomice je ve srovnání se světem extrémně nízká míra úspor (2%), což nestačí na dostatečné zvyšování kapitálové vybavenosti práce, resp. posílení domácích investic.
- Pokud by se USA chtěly vyhnout finančnímu zhroucení, musely by prý buď zvednout příjmové **daně na dvojnásobek** nebo **omezit sociální a zdravotní náklady na 1/3**, obojí okamžitě a trvale.

USA se potýká ještě s celou řadou dalších zásadních ekonomických problémů. Za všechny jmenujme:

⁹⁸ <http://www.ft.com/cms/s/2056cef8-0c4c-11db-86c7-0000779e2340.html>

⁹⁹ http://aparc.stanford.edu/news/containment_is_challenging_but_better_than_using_force_20060119/

¹⁰⁰ <http://research.stlouisfed.org/publications/review/06/07/Kotlikoff.pdf>

- **Schodek obchodní bilance¹⁰¹ okolo 6 % HDP se zhoršující se tendencí¹⁰².** Ekonomiky se schodkem okolo 6ti procent HDP jsou vystaveny pádu měny a recesi. V případě USA se tak neděje jedinečně v důsledku jejich vojenské síly, díky které schodek sponzorují země de facto platící za ochranu (Evropa, Japonsko, Saudská Arábie) nebo země platící za modernizaci (Čína).
- **Outsourcing a deindustrializace** země. Toto je hluboký problém, neboť výše uvedené problémy budou dále eskalovat (pokud nebude práce, nebudou ani daně) a přidá nové (oslabení exportní/průmyslové základny). Outsourcing přitom postihuje rostoucí počet profesí včetně výzkumu a vývoje.¹⁰³
- Pokles těžby ropy na území USA¹⁰⁴, a z toho vyplývající rostoucí energetická závislost.

Kritická situace by nastala, pokud by začaly odpadat satelity a například Evropa nechala apreciovat euro nebo Japonsko by se začalo zbavovat dolarových rezerv (už v současnosti nenakupují). V extrémním případě může nastat kritická situace dokonce pouze jako důsledek neschopnosti nové satelity získat, zejména pokud jde o země se zdroji ropy (Írán, Kazachstán, Rusko) nebo o země, kterým USA dluží hodně peněz (Čína). Tyto země mohou zvednout ceny svých měn a vytvořit vnitřní trh energií a surovin a dramaticky zvednout cenu pro USA. Tím vlastně devalvují dolar co se týče kupních schopností surovin i hotových výrobků. Poté by neměl schodky kdo financovat, dolar by se propadl, ceny ropy a importů dále vzrostly a schopnost USA financovat zbrojení by dramaticky poklesla. Jsou známky, že ochota ostatních financovat deficit USA opadá.¹⁰⁵ Čína se snaží užít dolary hlavně k získání surovin a vlivu ve světě, nikoliv k financování americké politiky formou nákupů státních dluhopisů. Japonsko (největší držitel amerických dluhopisů) zastavilo nárůst svých dolarových rezerv (viz předchozí odkaz), Rusko otevřeně zavedlo ropnou burzu denominovanou v rublech¹⁰⁶ a propaguje rubl jako měnu mezinárodního obchodu¹⁰⁷, čímž de facto oslabuje americkou ekonomickou zónu vlivu budovanou ekonomickou zahraniční politikou USA (viz výše). Rusko rovněž splatilo dluhy v cizí měně (vymanění se z cizího vlivu). Aby toho nebylo málo Jižní Amerika, odvěká zóna vlivu USA, ve které byla poprvé uplatněna ekonomická zahraniční politika USA, resp. dolarová diplomacie (viz výše) využila přetíženosti amerických vojenských kapacit a vysmekla se z jejich vlivu (investice Gazpromu v Bolívii, Argentina splatila IMF zahraniční dluh, atd).¹⁰⁸

5.8 Zhodnocení závěrem

- Systém ABM je v současné podobě pouhým prototypem, který je nefunkční vzhledem k cílům, které má plnit. Jeho umístěním tak ČR nevzniká prakticky žádná bezpečnostní

¹⁰¹ http://www.bea.gov/bea/international/bp_web/simple.cfm?anon=71&table_id=1&area_id=1

¹⁰² <http://yaleglobal.yale.edu/about/pdfs/USTrade.pdf>

¹⁰³ http://www.businessweek.com/magazine/content/04_49/b3911408.htm

¹⁰⁴ <http://www.carfree.com/cft/i023.html>

¹⁰⁵ <http://www.treasury.gov/tic/mfh.txt>

¹⁰⁶ <http://en.rian.ru/russia/20060522/48434383.html>

¹⁰⁷ <http://en.rian.ru/russia/20060510/47915635.html>

¹⁰⁸ <http://observer.guardian.co.uk/business/story/0,,1805104,00.html>

<http://www.foreignaffairs.org/20060101faessay85105/peter-hakim/is-washington-losing-latin-america.html> nebo <http://www.foreignaffairs.org/20060701faresponse85417/bernardo-alvarez-herrera/a-benign-revolution.html> nebo <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F07E3D91130F937A35752C0A9609C8B6>

záruka.

- Základna bude státem ve státě (viz např. ilegální přeprava zadržených podezřelých přes německé základny) a česká vláda nad ní nebude mít žádnou kontrolu, včetně např. umístění standardních amerických útočných jaderných hlavic. Výrazně se tak omezí suverenity a to na dobu neurčitou. Je možné předpokládat, že USA přistoupí k ovlivňování / lobování české politiky za účelem ochránění obří investice (opět narušení suverenity). Ze strategického hlediska se bude jednat o rozložení případného protiúderu na více cílů mimo území USA.
- Umístěním základny bezvýhradně potvrzujeme neo-konzervativní linii americké zahraniční politiky, která nemá respekt k mezinárodnímu právu (viz Irák / jednostranné odstoupení od ABM) a svým přístupem přispěla k mohutné a neopakovatelné polarizaci mezinárodních vztahů. ČR tak může nést bílý šek za unilaterální americké operace proti Rusku, Iráku, Iránu a Severní Koreji nebo za jednostrannou podporu Izraele. Produktem těchto akcí je historicky neopakovatelná vlna eskalace celé řady konfliktů. Hovořit tak například o možnosti zásahu teroristů na území ČR (nikoli třeba útoku na základnu jako takovou) je naprosto legitimní.
- Irán nikdy nedeklaroval nepřátelství vůči EU, ta je naopak jeho největším obchodním partnerem (viz Irán výše). Na tomto případu (o Severní Koreji nemluvě) je tak evidentní, že hrozby jsou pod mediálním tlakem vytvářeny uměle a populisticky. Je třeba důrazně varovat před opakováním irácké lekce, kdy se veřejné mínění neopakovatelným způsobem manipulovalo (viz výše). V této souvislosti je zajímavé, že například proponenti válečného tažení do Iráku z českých řad (např. pánové Zahradil, Vondra, Robejšek atd.) opět argumentují nutností bránit se, potřebou demonstrovat transatlantickou vazbu, existencí WMD nebo bojem s terorismem. Reálné ohrožení např. v podobě kufříkových bomb zůstává nedotčené.
- Systém ABM zhorší naše vztahy se státy sdruženými v SOC, dramaticky pak zejména s Ruskem. Prezident Putin otevřeně varoval před umístěním základen do Polska a České republiky¹⁰⁹, neboť je jasné, že se jedná o krok nepřátelský vůči Rusku a naznačil, že Rusko podnikne protiopatření. Lze tak předpokládat okamžité namíření nejmodernějších ruských a čínských raket na území ČR. Česká republika se stane primárním cílem jaderné odvety. Umístění základen bude ve svém důsledku nesrovnatelné s našim vstupem do NATO, které představovalo bezpečnostní záruky (zejména článek 5 Washingtonské dohody), aniž by ohrožovalo jiné státy (bezpečnostní riziko).
- Zhoršení bilaterálních vztahů se zeměmi SOC může mít nepříznivé ekonomické dopady. Zejména je třeba z jejich strany nutně poukázat na možnou ztrátu investic, ohrožené může být také úspěšné působení ruských firem na našem území (např. koupě Vítkovických železáren, jaderná spolupráce s ČEZ, koupě dcer Škody Plzeň) nebo působení českých firem např. v Číně a Rusku. Dále připadá v úvahu zvýšení cen surovin, resp. zhoršení přístupu ČR ke strategickým surovinám. Mimo zemního plynu a ropy je tak v této souvislosti nutně poukázat na strategické kovy jako nikl nebo paladium, jejichž je Rusko hlavním producentem.
- Základna je dalším z řady jednostranných kroků USA podniknutých z pozice světové supervelmoci. Nicméně je evidentní, že konec studené války nevedl k absolutní dominanci „super power“ USA, nýbrž se čím dál tím více potvrzuje multipolární světové uspořádání. To znamená vzestup států jako Čína, Indie, Irán nebo Rusko. Naopak se

¹⁰⁹ <http://en.rian.ru/analysis/20060601/48912954.html>

množí čím dál tím více důkazů o úpadku amerického vlivu, reálné dominance a ekonomické síly. Lze předpokládat, že tento trend bude pokračovat a akcelarovat. Základny na území ČR tak mohou být smutným mementem, který nás nasměruje do nevýhodné sféry vlivu (ekonomicky i bezpečnostně).

- ČR je pevně provázaná s EU, zejména s její kontinentální částí (dominantní obchodní partner). EU již nyní působí jako protiváha dolarové zóně. EU si dále začíná uvědomovat slabost spočívající v nekombinování ekonomické a zahraničně politické aktivity při prosazování evropských zájmů (zejména v oblasti surovin, např. poslední energetické snahy). EU dále pokračuje ve sjednocování nákupu, vývoje a výroby obranné techniky. Vzhledem k možné polarizaci situace ze strany USA ohledně přístupu ke strategickým zdrojům je možné předpokládat větší koordinaci jádra Evropské unie (Francie, Německo) a okolních států v ekonomických, politických a vojenských zájmech (nikoli pod hlavičkou EU 25 – kontraproduktivní z hlediska akceschopnosti). Ideální by byla renesance Evropského společenství uhlí a oceli ve smyslu zajištění dlouhodobých strategických rezerv surovin pro evropskou ekonomickou základnu, tj. oproštění evropského průmyslu od závislosti na fluktuacích cen surovin a od vystavení se riziku jejich nedostatku (připomeňme, že suroviny jako nikl, chrom, hliník, palladium nebo mangan jsou nezbytné mj. pro výrobu ekologicky čisté technologie, např. vodíková auta, větrné elektrárny atd.). Takový krok by znamenal ohromnou strategickou výhodu Evropy. Od evropské nikoli americké iniciativy je tedy třeba primárně odvozovat definici národních zájmů ČR (obchodní výměna a kooperace s USA je oproti tomu zanedbatelná). Americká základna dále přispěje k oddálení ČR od historického integračního jádra. Nutné je také poukázat na to, že americká zahraniční politika prosazuje primárně americké ekonomické zájmy, ze kterých ČR nemá žádný prospěch.
- Ekonomický přínos základen na lokální hospodářskou situaci bude velmi omezený v porovnání ze ztrátami a náklady, které z tohoto kroku poplynou pro celou ekonomiku. Připomeňme, že v případě budování základen se bude jednat o jednorázové položky zejména na stavbu. Následné zajišťování provozu v podobě servisních služeb nemůže být považováno za ekonomicky signifikantní (většinu si pokryje US army sama). Oproti tomu náklady se budou počítat v řádu desítek, ne-li stovek miliard korun, zvýší-li se ceny plynu a benzínu, nebo přijdou-li české firmy o miliardové zakázky a investice např. v Rusku nebo se ČR vyhnou strategické investice zemí SCO. To se vůbec neuvažuje fakt, že se ČR dobrovolně a v rozporu se svými zájmy zřídá lukrativní ekonomické kooperace s Iránem, což bude umístěním základen umocněno. Na obchodní vztahy s USA základna nebude mít žádný vliv, zato její existence může výrazně ohrozit naše postavení vzhledem k EU, neboť od ní dostáváme i strukturální pomoc a tento krok může ohrozit vůli občanů v zemích EU dotovat rozvoj ČR ze svých daní, když je placen USA. Dalším zanedbatelným nákladem základny pak budou zvýšené investice do bezpečnostních opatření v rámci celé ČR (zvýšené riziko terorismu).

5.9 Navrhované stanovisko

- Na základě výše zmíněných faktů je nutné **odmítnout** umístění základny na území České republiky. Její případné umístění na území sousedních států představuje bezpečnostní riziko.

- Je třeba varovat před novým kolem zbrojních závodů, díky nerespektování mezinárodních dohod, práv a řádu.
- Je nutné podpořit referendum, ve kterém občané rozhodnou, zda-li si přejí umístění základen na teritoriu ČR. Tento materiál obsahuje informace, doporučení a stanoviska pro případ konání takového referenda.